

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ในประเทศไทย ปีพุทธศักราช 2536" มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบถึงลักษณะการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในปี 2536 และศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (QUALITATIVE RESEARCH) โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประกอบกับการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึก (DEPTH INTERVIEW) โดยใช้การบันทึกเทปรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจากการออกอากาศ

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

แหล่งข้อมูลที่ได้รับจากผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทั้งหมด ได้แก่ การสัมภาษณ์ตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก (KEY INFORMANTS) ของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ข้อมูลจากเอกสารประเภทบทโทรทัศน์ รูปแบบรายการโทรทัศน์ โครงการขอเวลาทำรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และข้อมูลจากวัสดุรายการประเภทเทปบันทึกภาพและเทปบันทึกเสียงของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก รวมทั้งภาพถ่ายเบื้องหลังการทำงานของรายการด้วย

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ประเภทข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จากหนังสือพิมพ์รายวัน จากเอกสารประกอบการสัมมนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในประเทศไทย ปีพุทธศักราช 2536 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะการดำเนินงานของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยนั้น มีลักษณะการผลิตรายการที่แตกต่างกันออกไป คือ

- 1.1 สถานีโทรทัศน์ผลิตรายการเองทั้งหมด
- 1.2 สถานีโทรทัศน์ร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ผลิตรายการ
- 1.3 องค์กรเอกชนผลิตรายการเองทั้งหมด
- 1.4 องค์กรเอกชนร่วมมือกันผลิตรายการ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

สามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 2.1 ปัจจัยภายในองค์กรผู้ผลิตรายการ และ
- 2.2 ปัจจัยภายนอกองค์กรผู้ผลิตรายการ

ปัจจัยภายในองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ปัจจัยภายในองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีอยู่ด้วยกันหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

1.1 บุคลากร

บุคลากรส่วนมากที่ประกอบอาชีพผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ในยุคปัจจุบัน เป็นผู้ที่เพิ่งจะจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเหล่านี้ มีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนมาก จะใช้วิธีจ้างนักผลิตรายการมืออาชีพมาเป็นหัวหน้าคณะทำงานผลิตรายการ และมีบุคลากรที่เพิ่งเริ่มทำงานเป็นผู้ร่วมคณะทำงาน โดยมีหน้าที่ในการเตรียมการ ผลิตรายการในส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งเรียนรู้การทำงานในชั้นสูงไปพร้อม ๆ กัน

ถึงแม้ว่า ในบางครั้งอาจจะมีปัญหาในเรื่องค่าตอบแทนที่แตกต่างกันมากระหว่างนักผลิตรายการมืออาชีพกับผู้จบการศึกษาใหม่ ๆ แต่ก็ไม่เป็นผลกับการผลิตรายการมากเท่าใดนัก เนื่องจาก ผู้จบการศึกษาใหม่ส่วนมากจะยอมรับและเข้าใจสภาพของตนดี และตั้งใจที่จะเรียนรู้หาประสบการณ์ในหน้าที่การทำงานมากกว่า

1.2 การบริหารองค์กร

เราสามารถแบ่งแยกลักษณะขององค์กรผู้ผลิตรายการได้อย่างคร่าว ๆ

2 ประการ คือ

- องค์กรที่สามารถผลิตรายการและส่งออกอากาศได้เอง หมายถึง สถานีโทรทัศน์
- องค์กรที่ผลิตรายการอย่างเดียว แต่ไม่สามารถจะส่งออกอากาศได้ หมายถึง บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งหลาย

ซึ่งองค์กรทั้ง 2 ลักษณะก็มีข้อดี ข้อเสียที่ต่างกัน ทั้งนี้ แต่ละองค์กรก็มีลักษณะการบริหารงานที่ต่างกันด้วย บางองค์กรก็มีการบริหารแบบเป็นทางการ บางองค์กรก็มีการบริหารแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการภายในองค์กรนั้น ๆ

เนื่องจาก ต้องจ้างนักผลิตรายการโทรทัศน์มืออาชีพมาทำรายการ ทำให้บริษัทผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องมีลักษณะการบริหารองค์กรที่ยืดหยุ่น เพราะบุคลากรประเภทนี้จะไม่สังกัดหน่วยงานใดเป็นประจำ ลักษณะการปฏิบัติงานจะยึดถือชิ้นงานที่สำเร็จสมบูรณ์ตามที่ว่าจ้างมากกว่าเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งลักษณะงานผลิตรายการนั้นมีรายละเอียดของการทำงานไม่เหมือนกับงานทั่วไป อาจมีการปฏิบัติหน้าที่นอกสถานที่หรือนอกเวลา บางครั้งอาจต้องทำงานแข่งกับเวลา เพื่อให้ได้งานที่สด ทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น การบริหารงานจึงต้องพิจารณาจากผลงานเป็นหลัก และมักใช้การบริหารงานแบบไม่เป็นทางการ

1.3 การขายโฆษณาของผู้ผลิตรายการ

ในบรรดาผู้ผลิตรายการทั้งหลายต่างก็มีกลยุทธ์ในการขายโฆษณาที่ต่างกัน เช่น ขายเป็นสปอต ขายเป็นชุด (package) หรือบางคนก็ใช้ลักษณะการบังคับขาย ซึ่งผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทุกคน ต่างก็พยายามที่จะแสวงหาวิธีที่สามารถทำรายได้เข้าสู่รายการของตนให้มากที่สุด ในบางครั้งอาจพบเงื่อนไข หรือข้อแลกเปลี่ยนจากผู้อุปถัมภ์รายการในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้ผลิตต้องปรับตัวและปรับวิธีการผลิตรายการให้เข้ากับเงื่อนไขของผู้อุปถัมภ์รายการด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้ผลิตรายการกับผู้อุปถัมภ์รายการเป็นสำคัญ

2. ลักษณะการนำเสนอรายการ

2.1 วิธีการนำเสนอรายการ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กต่างต้องแข่งขันกันทุกด้าน และการนำเสนอรายการก็เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้ในการแข่งขันกัน มีทั้งการใช้หุ่นมือ หุ่นเชิด ใช้เพลง ดนตรี ประกอบในรายการ บางรายการได้พยายามนำวิธีที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเล่นเข้ามาใช้ในรายการ ซึ่งแต่ละรายการก็ประสบความสำเร็จในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ผสมผสานกันอย่างลงตัว จึงจะสามารถผลักดันให้รายการดังกล่าวไปสู่ความสำเร็จสูงสุดได้

2.2 เทคนิคการผลิตรายการ

เรื่องเทคนิคในการผลิตรายการก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถนำความน่าสนใจมาสู่เด็กได้ โดยเฉพาะการใช้การตัดต่อที่ฉับไว กราฟฟิคคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยมาสร้างเป็นภาพการ์ตูนที่มีสีสันสวยงาม น่าสนใจ

2.3 เนื้อหาสาระในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

พบว่าเด็กเป็นบุคคลที่มีสมาธิในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ในระยะเวลาสั้นๆ ดังนั้น การที่จะทำรายการเด็กให้เป็นที่สนใจของเด็กได้ จำเป็นต้องเรียนรู้พฤติกรรมบางประการของเด็กด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระต่าง ๆ ที่นำเสนอในรายการ จะต้องเป็นสาระที่ง่ายและเหมาะสมกับช่วงอายุของเด็ก เพื่อให้เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้

3. บทประมาณ

3.1 ค่าเช่าอุปกรณ์ในการผลิต

เนื่องจากผู้ผลิตรายการส่วนมากไม่ได้ใช้เครื่องมือของสถานี ดังนั้น จึงต้องอาศัยการเช่าเครื่องมือในการผลิตรายการจากบริษัทเอกชนด้วยตนเอง ซึ่งประสบกับปัญหาเรื่องราคาเช่าที่แพงกว่าของสถานี แต่ก็ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเช่นกัน อีกทั้ง ความทันสมัย และคุณภาพของอุปกรณ์ก็มีศักยภาพสูงกว่าด้วย ทำให้ผู้ผลิตรายการนิยมใช้บริการกันมาก

3.2 ค่าจ้างบุคลากร

บุคลากรที่มีความชำนาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จะมีราคาค่าจ้างที่แพงกว่าปกติ ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะว่าจ้างได้ในจำนวนที่มาก เพียงแต่ว่าจ้างมาเป็นหัวหน้าทีมในการผลิตรายการ และมีผู้จบการศึกษา มาใหม่ ๆ มาเป็นผู้ช่วย แต่ถ้าต้องการจ้างผู้ชำนาญการในจำนวนที่มากก็ต้องปรับมาจ้างบุคลากรที่มีศักยภาพน้อยลงตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นิยมจ้างผู้ชำนาญการมาเป็นผู้ผลิตรายการ เพราะสามารถรับประกันคุณภาพของรายการได้ และสามารถควบคุมงบประมาณในการผลิตรายการได้

3.3 ค่าจ้างผู้ร่วมรายการ มูลค่าสิ่งของที่ใช้เป็นรางวัลในรายการ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่รางวัลในรายการมีมูลค่าน้อย มักจะไม่ได้รับความสนใจจากเด็กในการมาร่วมรายการมากเท่าไรนัก ในทางกลับกัน รายการที่มีของรางวัลมาก และมีมูลค่าสูง ก็จะได้รับคามนิยมจากเด็กมากกว่า ซึ่งบางครั้งก็เป็นปัญหาสำหรับผู้ผลิตรายการ ในการจะชักชวนให้เด็กเข้าร่วมแข่งขัน หรือร่วมแสดงความสามารถในรายการ ทำให้ผู้ผลิตต่างต้องแข่งขันกัน หาของรางวัลที่แปลก และมีมูลค่าสูงมาเป็นสิ่งตอบแทนกับผู้เข้าร่วมรายการ

3.4 ค่าเช่าเวลาออกอากาศ

ในการคิดค่าเช่าเวลาออกอากาศสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นั้น ทางสถานีโทรทัศน์คิดในอัตราเต็ม โดยไม่มีการลดหย่อนให้ และบางสถานี ยังมีการเรียกเก็บเงินล่วงหน้าทั้งเดือน ทำให้ผู้ผลิตรายการต้องสำรองจ่ายงบประมาณในส่วนนี้มากพอสมควร ซึ่งกล่าวได้ว่า ค่าเช่าเวลาออกอากาศเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากในบรรดาค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในกระบวนการผลิตรายการ

ปัจจัยภายนอกองค์กรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

1. ผู้สนับสนุนรายการ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กแทบทุกรายการ จะประสบปัญหาด้านการขาดผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบร่วมกันดังต่อไปนี้

1.1 ผลประโยชน์

ในการที่ผู้อุปถัมภ์รายการจะตัดสินใจลงโฆษณาในรายการใดก็ตาม สิ่งที่ผู้อุปถัมภ์รายการต้องการจากผู้ผลิตรายการก็คือ การได้โฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการในรายการโทรทัศน์ให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด ซึ่งอาจมีผลกับขั้นตอนในการผลิตรายการ หรือหากมีการยินยอมตามเงื่อนไขข้อแลกเปลี่ยนของผู้อุปถัมภ์รายการทั้งหมด อาจทำให้ภาพพจน์ของรายการนั้น กลายเป็นรายการเพื่อผลทางธุรกิจไปได้

1.2 การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้อุปถัมภ์รายการ

เมื่อผู้อุปถัมภ์รายการเลือกลงโฆษณาในรายการแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการที่ได้รับความนิยมสูง ผู้อุปถัมภ์รายการก็มักจะเข้ามาขอมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของรายการ รูปแบบรายการ หรือวิธีการนำเสนอรายการเสมอ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้ผลิตรายการที่จะต้องปรับตัว และคอยแก้ไขปัญหาในการผลิตรายการที่เกิดขึ้น จากข้อกำหนดของผู้อุปถัมภ์รายการอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ยังมีผู้อุปถัมภ์รายการบางรายที่ตั้งใจให้โฆษณาในรายการเด็ก เพราะวัตถุประสงค์ของรายการตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้อุปถัมภ์รายการพอดี จึงอาจจะตั้งงบประมาณส่วนหนึ่งไว้สนับสนุนรายการโดยเฉพาะ เพื่อสร้างภาพพจน์ให้กับสินค้าและบริการของตน

2. บริษัทโฆษณา

ก่อนที่บริษัทโฆษณาจะตัดสินใจเลือกลงโฆษณาในรายการใดนั้น ส่วนมากจะใช้วิธีพิจารณาจากจำนวนผู้ชมรายการโทรทัศน์ (rating) เป็นหลัก ทำ

ให้บริษัทโฆษณาไม่ค่อยวางแผนลงโฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากเท่าใดนัก เพราะรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นรายการที่มีจำนวนผู้ชมไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับรายการบันเทิงอื่น ๆ ซึ่งการใช้เกณฑ์ของจำนวนผู้ชมเป็นเครื่องตัดสินนี้ เป็นอุปสรรคที่สำคัญสำหรับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กอยู่มากทีเดียว อีกทั้งมีผู้ผลิตรายการบางรายได้ตั้งข้อสังเกตว่า การวิจัยหาจำนวนผู้ชมรายการโทรทัศน์นั้น มีหน่วยงานที่จัดทำอยู่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น และไม่เคยมีการเปิดเผย แสดงถึงขั้นตอน วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลสู่สาธารณชนเลย

3. สถานีโทรทัศน์

สถานีโทรทัศน์เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ผลิตรายการ เพราะสถานีเป็นตัวเผยแพร่รายการออกไปสู่ผู้ชม ผู้ผลิตรายการไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ ดังนั้น สถานีโทรทัศน์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ ดังนี้

3.1 นโยบาย

สถานีโทรทัศน์แต่ละสถานีก็มีนโยบายในการบริหารงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานีนั้น ๆ บางสถานีอาจมีนโยบายที่จะผลิตรายการเอง บางสถานีมีนโยบายที่จะให้เช่าเวลา แล้วเอากชนนำไปผลิตรายการออกอากาศ นอกจากนี้ รูปแบบในการบริหารงานของแต่ละสถานียังแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งลักษณะการบริหารงานแต่ละแบบก็มีผลกระทบต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กต่างกันเช่นกัน

3.2 ผังรายการ

สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ มักจะมีปัญหากับผู้ผลิตรายการในเรื่องของการลด การเลื่อนการแพร่ภาพออกอากาศ หรือการวางผังรายการในลักษณะปีต่อปี ทำให้ผู้ผลิตเกิดปัญหาในการลงทุนว่า ไม่สามารถที่จะลงทุนในระยะยาวได้ เพราะการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นงานที่มีการลงทุนสูง ผู้ผลิตรายการอาจเกรงว่าจะต้องเสี่ยงกับสภาพการขาดทุน ดังนั้น จึงส่งผลให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กไม่สามารถจะพัฒนาให้ก้าวหน้าไปกว่านี้ได้

3.3 ช่วงเวลาที่ออกอากาศ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนมากจะได้ช่วงเวลาออกอากาศประมาณ 16.00-18.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กส่วนใหญ่ยังเดินทางกลับไม่ถึงบ้าน ทำให้มีผู้ชมรายการโทรทัศน์ค่อนข้างน้อย ซึ่งส่งผลให้หาผู้อุปถัมภ์รายการได้ยากด้วย

3.4 บุคลากรของสถานีโทรทัศน์

สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่มีการบริหารงานแบบราชการ หรือกึ่งราชการ เป็นผลให้บุคลากรขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องติดต่อประสานงานกับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตรายการเด็กจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์มากเท่าที่ควร

3.5 รูปแบบขององค์กร

การบริหารองค์กรของสถานีโทรทัศน์แต่ละสถานีในปัจจุบัน จะแตกต่างกันออกไป ลักษณะขององค์กรมีความสลับซับซ้อน มีการกระจายงานไปยัง

หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เฉพาะเจาะจง โดยอาศัยอำนาจในการบริหารในการตัดสินใจบริหารองค์กรทั้งหมด รูปแบบของการบริหารองค์กรแต่ละแบบ ก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น การบริหารงานแบบเอกชน จะมีความคล่องตัวในการทำงานค่อนข้างสูง แต่การบริหารงานแบบราชการ จะมีความคล่องตัวในการทำงานต่ำ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารงานองค์กรที่เหมาะสมสำหรับงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์นั้น คือลักษณะการบริหารงานแบบยืดหยุ่น มีการกำหนดขอบเขตการตัดสินใจในระดับหนึ่ง เพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปด้วยคุณภาพของผลงานที่ดีที่สุด

3.6 เทคโนโลยี

สถานีโทรทัศน์ในปัจจุบันทั้ง 5 สถานี ส่วนมากจะมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์อย่างจำกัด ทั้งในด้านของปริมาณและความทันสมัย ทำให้ผลิตรายการออกมาแล้ว ไม่เป็นที่นิยมของผู้ชม ทั้งนี้ เพราะระบบการทำงานในสถานี บางสถานีไม่หวังผลทางธุรกิจ จึงต้องอาศัยงบประมาณของรัฐบาลเพียงอย่างเดียว ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร กว่าจะเสนอซื้ออุปกรณ์ชิ้นใดชิ้นหนึ่งได้ เว้นแต่สถานีที่ดำเนินธุรกิจอย่างเต็มตัว ก็มีสภาพคล่องตัวในการพัฒนาอุปกรณ์ได้ดีกว่า

4. กฎระเบียบของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทุกรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี จะต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่รับผิดชอบก่อนออกอากาศเสมอ หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบรายการโทรทัศน์ทุกรายการคือ คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งจะยึดหลักในการตรวจพิจารณาว่า ไม่มีโฆษณาแอบแฝง ไม่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับอาชญากรรม ไม่เป็นเรื่องราวที่มอมเมาเยาวชน เป็นต้น

5. นโยบายของรัฐบาล

จากการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีหลากหลายมาก แต่ยังคงขาดความชัดเจนในเนื้อหาและวิธีปฏิบัติ จึงทำให้มีผลกระทบต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เนื่องจาก หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐไม่สามารถนำนโยบายมาปฏิบัติได้อย่างเต็มที่

6. เด็กที่มีส่วนร่วมในรายการ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนมากจะมีเด็กเป็นส่วนร่วมในรายการ ซึ่งบางครั้งมักเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การไม่กล้าแสดงออก การผัดวัน และ การที่ผู้ปกครองเข้ามาก้าวร้าวการทำงานของผู้ผลิตรายการ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้ผลิตรายการต้องเรียนรู้และหาวิธีแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ โดยที่ไม่มาเป็นอุปสรรคต่อการผลิตรายการ ในบางกรณี ผู้ผลิตรายการอาจจะต้องทำความเข้าใจและขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเด็กให้มากขึ้นกว่าเดิมอีก

7. รายการโทรทัศน์ดีเด่น

เมื่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กได้รับความสนใจจากหน่วยงานต่าง ๆ ในมุกกว้างมากขึ้น ก็มีองค์กรและสถาบันหลายแห่งร่วมกันพิจารณารางวัลเกียรติยศสำหรับรายการโทรทัศน์ดีเด่นประเภทต่าง ๆ ซึ่งก็รวมทั้งรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กด้วย และการที่มีรางวัลเกียรติยศต่าง ๆ เกิดขึ้นมาในสังคมก็ส่งผลให้ผู้อุปถัมภ์รายการให้ความสนใจ โดยพิจารณาให้โฆษณาจากการที่รายการได้รับรางวัล นอกจากนี้ การได้รับรางวัลต่าง ๆ ก็ทำให้ผู้ผลิตรายการเกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์รายการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ด้วยสภาวะที่รายการโทรทัศน์กลายเป็นอุตสาหกรรมทางความบันเทิง (ENTERTAINMENT INDUSTRY) ทำให้มีการแข่งขันกันมาก การเกิดขึ้นของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงมีมากขึ้น ดังนั้น จึงจำกัดการวิจัยเฉพาะรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ออกอากาศและผลิตขึ้นในประเทศไทย ทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีเท่านั้น เพื่อที่จะเห็นประเด็นปัญหาเรื่อง "ปัจจัย" ที่มีผลต่อการผลิตรายการได้ชัดเจนขึ้น

และงานวิจัยในประเด็นดังกล่าว ยังไม่เคยปรากฏว่ามีผู้ศึกษามาก่อน การดำเนินการวิจัยจึงต้องอาศัย การสัมภาษณ์เจาะลึก (DEPTH INTERVIEW) เป็นส่วนใหญ่และมีอุปสรรคในการทำงานมาก เพราะเป็นเรื่องของความลับและความขัดแย้ง (ROLE CONFLICT) ขององค์ประกอบหลายส่วนในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งการเข้าถึงตัวข้อมูลจริง ๆ นั้นทำได้ยากมาก แต่เพราะผู้วิจัยเคยอยู่ในวงการวิชาชีพนี้มาก่อน อีกทั้งผู้วิจัยยังได้สัญญาว่าจะไม่ทำการเปิดเผยชื่อ สกุล ของแหล่งข้อมูลโดยเด็ดขาด แหล่งข้อมูลจึงยอมที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างเจาะลึกด้วยความยินดี ดังนั้น ในงานวิจัยเรื่องนี้จึงไม่อาจจะปรากฏชื่อ สกุลของแหล่งข้อมูล ที่ให้สัมภาษณ์ได้เลย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการที่จะแก้ปัญหาเรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้มีคุณภาพทัดเทียมกับอารยประเทศได้นั้น จะต้องเริ่มต้นที่องค์กรหลักของประเทศ คือรัฐบาล โดยรัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายที่เป็นรูปธรรม มีความชัดเจน ในการที่จะให้หน่วยงานในสังกัดของรัฐบาลทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้ความร่วมมือกับผู้ผลิตรายการเป็นอย่างดี เริ่มต้นจากสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทั้ง 5

สถานี จะต้องกำหนดช่วงเวลาสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กโดยเฉพาะใน ปริมาณที่มากพอควร และให้อยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม สามารถหาผู้อุปถัมภ์ราย การได้ไม่ยากนัก และให้คิดอัตราค่าเช่าเวลาในอัตราพิเศษ ซึ่งวิธีการพิจารณา เลือกละเอียดผู้ผลิตรายการนั้น อาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะประจำทุก ๆ สถานี ซึ่งควรจะมีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ และคณะกรรมการ ของสถานีโทรทัศน์เป็นผู้ร่วมพิจารณาในแต่ละปี นอกจากนี้ อาจให้มีการเสนอ รูปแบบรายการในระยะยาว เพื่อพิจารณาให้เข้าเวลาออกอากาศครั้งละ 2-3 ปี โดยที่มีเงื่อนไขว่า ถ้าไม่สามารถผลิตรายการได้ตามแผนงานที่กำหนด ก็จะต้อง ถูกลอนเวลาคืนสถานีไป จะทำให้ผู้ผลิตรายการสามารถลงทุนในระยะยาวได้ มากขึ้นกว่าการทำสัญญาปีต่อปี

สำหรับหน่วยงานเอกชนที่ช่วยเหลือสนับสนุนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นประจำ รัฐบาลอาจช่วยเหลือแบ่งเบาภาระต่าง ๆ ได้บ้าง เช่น งด การเสียภาษีสำหรับเงินที่นำมาช่วยสนับสนุนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นต้น หรืออาจมีการเสริมสร้างกำลังใจ โดยการประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่สนับสนุนราย การเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยไม่ได้หวังผลในทางธุรกิจแต่อย่างใด เพื่อเป็น ชวัญ กำลังและเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคมต่อไป

หากทุกหน่วยงานในสังคมร่วมกันให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่แล้ว ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า คุณภาพของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในประเทศไทย จะ สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมกับระดับสากลได้อย่างไม่ยากนัก และที่สำคัญอย่างยิ่ง ก็คือ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจะสามารถช่วยให้เยาวชนไทย ซึ่งเป็น อนาคตของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และจะส่งผลให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การจัดทำวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประเด็นของผู้ผลิตรายการ ซึ่งเปรียบเสมือนตัวผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสาร มีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในแง่ความยากลำบากในการเข้าถึงตัวข้อมูลมาก เนื่องจาก เป็นข้อมูลที่เป็นความลับขององค์กร และเป็นข้อมูลที่กล่าวหาตักเตือนไปถึงบุคคลที่สามในแง่ลบ เพราะเป็นบทบาทการทำงานที่ขัดแย้งกัน อีกทั้งพบว่ายังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาในเรื่องนี้มาก่อน ทั้ง ๆ ที่กระบวนการสื่อสารนั้น ตัวผู้ส่งสารเองก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าองค์ประกอบอื่นเลย ผู้วิจัยจึงขาดบรรทัดฐานในการใช้ทำความเข้าใจเป็นตัวอย่าง ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้อาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรจะเป็น

สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือ

1. รัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายที่เป็นรูปธรรม มีความชัดเจนในการที่จะให้หน่วยงานในสังกัดของรัฐบาลทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้ความร่วมมือกับผู้ผลิตรายการเป็นอย่างดี
2. สถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทั้ง 5 สถานี จะต้องกำหนดช่วงเวลาสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กโดยเฉพาะในปริมาณที่มากพอควร ให้อยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม สามารถหาผู้อุปถัมภ์รายการได้ไม่ยากนัก และให้คิดอัตราค่าเช่าเวลาในอัตราพิเศษ
3. สำหรับรายการโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ อีกหลายประเภท น่าจะได้รับการศึกษา ดันคว้าในส่วนของผู้ส่งสาร ว่าในแต่ละรายการนั้นมีปัจจัยที่แตก

ต่างกันอย่างไร ในการผลิตรายการโทรทัศน์ชิ้นมาสัก 1 รายการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านนี้ และสามารถปรับปรุงแนวทางในการปฏิบัติจริงได้ด้วย

4. ควรมีการศึกษาถึงวิธีการพิจารณาให้งบประมาณการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของผู้ปล้ยม์รายการต่าง ๆ

5. ควรศึกษาในเรื่องของงบประมาณที่ใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กว่า รายการหนึ่ง ๆ ที่ผลิตขึ้นมาภายใต้รูปแบบรายการที่แตกต่างกันนั้น ต้องใช้งบประมาณในการผลิตรายการต่างกันมากน้อยเพียงไร และสัมฤทธิ์ผลที่ได้จากการใช้งบประมาณเป็นอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก